

2092 X9P982x 963 229

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग *ful*

मुंबई होमगार्ड नियम, १९५३.

(दिनांक १२ जून १९७५ पर्यंत सुचारित)

मुंबई कॅसल, दिनांक १४ मे १९५३

मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७

क्रमांक ७४०१/५-दोन.—मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७ (सन १९४७ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक तीन) याच्या कलम ८ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढील नियम करीत आहे :—

१. संक्षिप्त नाव—या नियमांना मुंबई होमगार्ड नियम, १९५३ असे म्हणता येईल.

‘[१-अ हे नियम संपूर्ण]’ [महाराष्ट्र] राज्यास लागू होतील.]

२. व्याख्या.—संदर्भानुसार किंवा विषयानुसार एतद्विषय काही नसेल तर या नियमांत—

- (१) ‘अधिनियम’ म्हणजे मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७;
- (२) ‘समादेशक’ म्हणजे कलम २ अन्वये नियुक्त केलेला होमगार्डचा समादेशक;
- (३) ‘महासमादेशक’ म्हणजे कलम २ अन्वये नियुक्त केलेला महासमादेशक;
- (४) ‘नमुना’ म्हणजे या नियमांना जोडलेला नमुना;
- (५) ‘होमगार्ड’ म्हणजे कलम २ अन्वये रचना करण्यात आलेले होमगार्ड;
- (६) ‘होमगार्डचे सदस्य’ म्हणजे कलम ३ अन्वये नियुक्त केलेला सदस्य;
- (७) ‘कलम’ म्हणजे अधिनियमाचे कलम.

३. होमगार्डच्या सदस्यांची नियुक्ती.—(१) कोणत्याही व्यक्तीची—

- (अ) तिचे वय पूर्ण २० वर्षे झाल्याशिवाय आणि तिच्या वयाची ५० वर्षे पूर्ण झालेली असतील तर;
- (ब) तिने कोणत्याही भाषेतील किमान चौथी इयत्ता उत्तीर्ण केलेली असल्याशिवाय;
- (क) महासमादेशकाच्या निदेशानुसार तिची वैयक्तिक तपासणी झाल्याशिवाय आणि समादेशकाच्या मते ती शारीरिकदृष्ट्या पात्र असल्याशिवाय;

होमगार्डचा सदस्य म्हणून नियुक्ती करण्यात येणार नाही :

परंतु, योग्य प्रकरणी महासमादेशकास वरील खंड (अ) आणि (ब) मध्ये विहित केलेल्या वय आणि शैक्षणिक अर्हता याबाबतीतील शर्ती शिथिल करता येतील :

परंतु आणखी असे की, कोणत्याही क्षेत्राच्या बाबतीत होमगार्डच्या सदस्यांच्या नियुक्तीसाठी शैक्षणिक अर्हता या शासनास योग्य वाटतील त्याप्रमाणे असतील असा निदेश राज्य शासन देऊ शकेल.

४. नियुक्तीसाठी अर्ज.—होमगार्डचा सदस्य म्हणून नियुक्त होण्याची इच्छा असणारी प्रत्येक व्यक्ती नमुना ‘अ’ मध्ये अर्ज करील.

१. हा मजकूर मुंबई सरकारच्या गृह विभागाची, अधिसूचना क्रमांक एचजीएस-४९५६/८१४२९-सहा, दिनांक ९ जानेवारी १९५९ अन्वये जादा दाखल करण्यात आला.

२. ‘मुंबई’ या शब्दाऐवजी ‘महाराष्ट्र’ हा शब्द महाराष्ट्र शासनाच्या, विधि व न्याय विभागाचा आदेश क्रमांक १३१०४/ब, दिनांक १ मे १९६० अन्वये दाखल करण्यात आला.

५. 'हिसमाई स सगार समिती'—(१) राज्य शासनाचा—

- (अ) संपूर्ण राज्यासाठी एक केंद्रीय सल्लागार समिती;
  - (ब) वृहन्मुंबईसाठी एक सल्लागार समिती; आणि
  - (क) अन्य ठिकाणी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक जिल्हा सल्लागार समिती;
- नियुक्त करता येईल.

(२) केंद्रीय सल्लागार समिती ही पाच शासकीय सदस्य आणि आठ पेक्षा अधिक नसतील इतके अशासकीय सदस्य यांची मिळून बनलेली असेल. समितीचे शासकीय सदस्य हे पुढीलप्रमाणे असतील :—

(१) राज्य मंत्री (गृह)	सभापती.
(२) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, सामान्य प्रशासन विभाग	सदस्य.
(३) सचिव, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग	सदस्य.
(४) सचिव, महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग	सदस्य.
(५) पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य.
(६) महासंचालक, माहिती व जनता संपर्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य.
(७) समादेशक, होमगार्ड, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य.

(३) वृहन्मुंबईची सल्लागार समिती ही पाच शासकीय सदस्य आणि दहापेक्षा अधिक नसतील इतके अशासकीय सदस्य यांची मिळून बनलेली असेल. समितीचे शासकीय सदस्य पुढीलप्रमाणे असतील :—

(१) आयुक्त, मुंबई विभाग	सभापती.
(२) पालिका आयुक्त, मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य.
(३) पोलीस आयुक्त, वृहन्मुंबई	सदस्य.
(४) मुख्य अग्निशामक अधिकारी, मुंबई अग्निशामक दल, मुंबई	सदस्य.
(५) समादेशक, होमगार्ड, वृहन्मुंबई	सदस्य सचिव.

(४) पुणे व नागपूर जिल्ह्यांसाठी अमरावती जिल्हा सल्लागार समिती पाच शासकीय सदस्य आणि सहा अशासकीय सदस्यांची मिळून बनलेली असेल. समितीचे शासकीय सदस्य पुढीलप्रमाणे असतील :—

(१) जिल्ह्याचा जिल्हाधिकारी	सभापती.
(२) पोलीस आयुक्त किंवा त्याने नामनिर्देशित केलेली व्यक्ती	सदस्य.
(३) पोलीस अधीक्षक	सदस्य.
(४) अध्यक्ष, जिल्हा परिषद	सदस्य.
(५) समादेशक, होमगार्ड	सदस्य सचिव.

(५) इतर जिल्ह्यांच्या जिल्हा सल्लागार समित्या ह्या चार शासकीय सदस्य आणि पाच अशासकीय सदस्य यांच्या मिळून बनलेल्या असतील. शासकीय सदस्य पुढीलप्रमाणे असतील :—

(१) त्या जिल्ह्याचा अधिकारी	सभापती.
(२) पोलीस अधीक्षक	सदस्य.
(३) जिल्हा परिषदेचा अध्यक्ष	सदस्य.
(४) समादेशक, होमगार्ड	सदस्य सचिव.

(६) केंद्रीय सल्लागार समितीचा किंवा जिल्हा सल्लागार समितीचा अशासकीय सदस्य हा सर्वसाधारणपणे नामनिर्देशनाच्या दिनांकापासून तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी पद धारण करील आणि त्याच्या पदावधीच्या समाप्तीनंतर तो पुन्हा नामनिर्देशन केले जाण्यास पात्र असेल.

* मूळ नियमाऐवजी हा नियम, गृह विभाग (विशेष) ची शासकीय अधिगूचना क्रमांक एसबी-चार/एचजीएस-११७२/५७४१८, दिनांक १२ जून १९७५ अन्वये दाखल करण्यात आला.

(७) केंद्रीय सल्लागार समिती आणि प्रत्येक जिल्हा सल्लागार समिती आवश्यक असेल तितक्या वेळा, परंतु सहा महिन्यांतून एक वेळेपेक्षा कमी नाही इतक्या वेळा सभा घेईल. त्या संघटनेचे कार्य कार्यक्षम रीतीने चालव्यासाठी मार्ग व साधने सुचविण्यासाठी समिती होमगार्ड संघटनेच्या कामाचे पुनर्विलोकन करील. समित्यांचे कार्य हे निव्वळ सल्ला देण्याच्या स्वरूपाचेच असेल आणि त्या फक्त संघटनेच्या सर्व-साधारण हिताच्या गोष्टींवरच विचार करतील.]

६. प्रतिज्ञा.—प्रत्येक व्यक्ती, सदस्य म्हणून तिची नियुक्ती होण्यापूर्वी, समादेशकासमोर किंवा त्या प्रयोजनासाठी त्याने प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्यासमोर नमुना 'ब' मधील प्रतिज्ञेवर सही करील.

७. प्रमाणपत्र.—होमगार्डचा सदस्य म्हणून नियुक्ती झालेल्या प्रत्येक व्यक्तीस नमुना 'क' मध्ये नियुक्तीचे प्रमाणपत्र मिळेल.

८. पदावधी.—होमगार्डच्या सदस्याचा पदावधी हा '[३ वर्षांचा] असेल :

परंतु, असा कोणताही सदस्य हा होमगार्डचा सदस्य म्हणून राहण्यास वैद्यकीयदृष्ट्या अपात्र आहे असे आढळून आल्यास त्याची नियुक्ती, पदावधी संपण्यापूर्वी रद्द करता येईल :

परंतु, आणखी असे की, नियुक्ती केलेली व्यक्ती ही पुनर्नियुक्तीस पात्र असेल :

परंतु, आणखी असे की, होमगार्डच्या सदस्याची सेवा, समादेशकास किंवा यथास्थिति महासमादेशकास, एक महिन्याची नोंदीस देऊन कोणत्याही वेळी रद्द करता येईल.

९. होमगार्डच्या सदस्याकरिता वयोमर्यादा.—होमगार्डच्या सदस्यास तो ५५ वर्षांचा होईपर्यंत असे सदस्यत्व चालू ठेवता येईल :

परंतु योग्य प्रकरणी महासमादेशकास वयाची मर्यादा शिथिल करता येईल.

९-अ. विमुक्तकराच्या शक्तीचा वापर ज्या शक्तींना अर्धीन राहून करता येईल त्या शक्तीं—होमगार्ड संघटनेच्या सुव्यवस्थेस, कल्याणास किंवा शिस्तीस हानीकारक असणारे एखादे कृत्य होमगार्डच्या सदस्याने केले आहे अशी समादेशकाची किंवा यथास्थिति महासमादेशकाची खात्री झाल्याशिवाय अशा कोणत्याही सदस्यास कलम ६-ब, पोट कलम (१-अ) अन्वये नियुक्त करण्यात येणार नाही.

१०. राजीनामा.—होमगार्डच्या सदस्यास, समादेशकाच्या नावे लेखी अर्ज करून आपल्या पदाचा राजीनामा देता येईल :

परंतु, त्या राजीनाम्यासाठी दिलेली कारणे योग्य व पुरेशी आहेत याची खात्री होऊन समादेशकाने किंवा महासमादेशकाने तो स्वीकारल्याखेरीज असा राजीनामा अंमलात येणार नाही.

११. संघटना.—महासमादेशकाखेरीज प्रत्येक क्षेत्रासाठी रचना केलेले होमगार्ड हे, समादेशक, द्वितीय समादेशक, समादेशक सहायक, वरिष्ठ दलविभाग नायक आणि समादेशकास आवश्यक वाटेली असे प्रशासक अधिकारी, दलविभाग नायक, कंपनी नायक, वरिष्ठ नायक, प्लाटून नायक, सार्जंट, मेजर्स, नॉटॅर मास्टर सार्जंट, प्लाटून सार्जंट, सहाय्यक नाईक आणि बारा होमगार्ड असलेले सेक्शन मिळून बनलेले असेल. तीन सेक्शन मिळून एक प्लाटून, तीन प्लाटून मिळून एक कंपनी आणि तीन कंपन्या मिळून एक दल विभाग (डिव्हिजन) होईल.

१२. महासमादेशक आणि समादेशक यांच्या शक्ती.—(१) महासमादेशक राज्यातील सर्व समादेशकांच्या कामावर सर्वसाधारण देखरेख व नियंत्रण ठेवील व संपूर्ण राज्यातील होमगार्डच्या कामात सुसूत्रता आणील. संघटनेची कार्यक्षमता, शिस्त, प्रशासन व प्रशिक्षण यांच्या बाबतीत तो राज्य शासनास प्रत्यक्ष जबाबदार असेल.

मूळ मजकुराऐवजी हा मजकूर, मुंबई सरकारच्या, गृह विभागाची अधिसूचना क्रमांक एचजीएस-४९५६/८१४२९-सहा, ९ जानेवारी १९५९ अन्वये दाखल करण्यात आला.

(२) महासमादेशकाच्या देखरेखीस व नियंत्रणास अधीन राहून प्रत्येक समादेशक स्वतःच्या समादेशका-खालील होमगार्डच्या कामकाजावर देखरेख करील व त्यांचे नियंत्रण करील. तो आपल्या हाताखालील होमगार्डची कार्यक्षमता, शिस्त, प्रमाणन व प्रशिक्षण यांच्या बाबतीत महासमादेशक व राज्य शासन यांना जबाबदार असेल.

(३) महासमादेशक व समादेशक यांच्या देखरेखीस व नियंत्रणास अधीन राहून, याबाबतीत समादेशकाकडून प्राधिकृत करण्यात आलेल्या होमगार्डच्या कोणत्याही अधिकाऱ्यास, समादेशक विनिर्दिष्ट करील अशा परिस्थितीत कलम ४ द्वारे समादेशकास प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करता येईल.

१३. शिस्त.—(१) होमगार्डचा सदस्य आपल्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याच्या प्रत्येक आदेशाचे पालन करील.

(२) प्रशासन व शिस्त यांच्या प्रयोजनासाठी होमगार्डचे सदस्य स्वतःच्या अधिकाऱ्यांच्या नियंत्रणाखाली असतील. परंतु जर होमगार्डची तुकडी ही सर्वसाधारण बलाबरोबर कार्य करीत असेल तर अशा तुकडीचा वरिष्ठ अधिकारी, अशा पोलीस धाक्या वृत्तमंडळी निरीक्षकाच्या व इतरत फौजदाराच्या दजविक्षा कमी दर्जा नसणाऱ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली व निदेशास अधीन राहील.

१४. गणवेश, साजसरंजाम इत्यादी.—होमगार्डचा सदस्य कामावर असताना, त्याला पुरविण्यात आलेला गणवेश धारण करील. त्याचप्रमाणे बंदूक किंवा पिस्तूल किंवा राज्य शासनाकडून वेळोवेळी मंजूर करण्यात येईल असे इतर कोणतेही शस्त्र बाळगता येईल.

१५. प्रशिक्षण.—होमगार्डचे सदस्य, महासमादेशकाकडून वेळोवेळी लेखी ठरवून देण्यात येईल इतक्या मुदतीचे व समादेशकाकडून वेळोवेळी निश्चित करण्यात येईल अशा जागी प्रशिक्षण घेतील.

१६. कामे व कर्तव्ये.—'[(१) होमगार्डच्या सदस्यांची कामे व कर्तव्ये ही सर्वसाधारणतः पुढीलप्रमाणे असतील :—

(अ) नैसर्गिक आपत्तीच्या वेळी, नागरी आणीबाणी संघटनेचे केंद्रक म्हणून मदत करणे.

(ब) आग, बचाव, दळणवळण व रुग्णांची वाहतूक यासारख्या नागरी संरक्षण सेवांचे केंद्रक म्हणून काम करणे.

(क) परिवहन, दळणवळण, वीज, पाणीपुरवठा व इतर आवश्यक सेवा यस्त विघाड झाल्यास त्याकामी मदत करणे.

(इ) कायदा व सुव्यवस्था राखण्याच्या कामी पोलीसांना मदत करणे.

(ई) शासनाच्या समाजकल्याणाच्या योजनांत सहभाग करणे.

(फ) राज्य शासनाकडून किंवा महासमादेशकाकडून वेळोवेळी नेमून देण्यात येतील अशी इतर कर्तव्ये पार पाडणे.]

(२) कोणत्याही क्षेत्रासाठी रचना करण्यात आलेल्या होमगार्डच्या सदस्यास जेथे हा अधिनियम अमलात असेल अशा इतर कोणत्याही क्षेत्रात काम करावे लागेल.

१७. पारिश्रमिक.—होमगार्डचे अधिकारी व इतर सदस्य हे राज्य शासनाकडून वेळोवेळी ठरविण्यात येईल असे मत्ते व अशा दराने मिळण्यास पात्र असतील.

१८. नुकसानभरपाई.—होमगार्डच्या सदस्यास तो प्रशिक्षण घेत असताना किंवा कामावर असताना कोणतीही शारीरिक इजा झाल्यास किंवा त्याच्या मालमत्तेचे कोणतेही नुकसान झाल्यास, त्यास राज्य शासनाकडून ठरवून देण्यात येईल अशी नुकसानभरपाई देण्यात येईल, परंतु असे नुकसान त्याच्या स्वतःच्या

'मूळ पोट-नियम (१) ऐवजी हा पोट-नियम, गृहविभागाची शासकीय अधिसूचना क्रमांक ए. बी. चार/एचजीएस-२७७२-दोन, दिनांक २९ जून १९७४ अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.

हयगयीमुळे किंवा अधिनियमाच्या कोणत्याही उपबंधाचे किंवा तदन्वये करण्यात आलेल्या नियमांचे किंवा त्याच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडून देण्यात आलेल्या आदेशांचे किंवा निदेशांचे उल्लंघन करून बुद्धिपुरस्सर केलेल्या किंवा करण्याचे वजिलेच्या कोणत्याही कृतीमुळे झालेले असता कामा नये :

^१ [परंतु, कामाच्या वेळात सदस्यास कोणतीही गंभीर इजा झाली, तो कर्तव्य करण्यास असमर्थ झाला, किंवा त्याचा मृत्यू झाला तर महासमादेशकास, अंतरिम सहाय्य म्हणून पाचशे रुपयांपेक्षा अधिक असणार नाही इतकी तात्पुरती भरपाई एक रकमी किंवा तो निदेश देईल अशा सोयीस्कर हप्त्यांमध्ये देता येईल आणि अशा प्रकारे देण्यात आलेली रक्कम राज्य शासनाकडून निर्धारित करण्यात आलेल्या भरपाईच्या रकमेतून समायोजित करण्यात येईल.]

१९. मोटराइज्ड युनिट.—होमगाडच्या मोटार वाहने मालकीची असणाऱ्या व अधिनियमाच्या कलम ४ अन्वये तसे करण्यास फर्माविण्यात आल्यास आपली वाहने महासमादेशक किंवा यथास्थिति समादेशक यांच्या स्वाधीन करू इच्छिणाऱ्या सदस्यांचे एक मोटराइज्ड युनिट बनविता येईल. सदस्य मालकाजवळ चालनाचे लायसन्स असेल आणि ज्यांची मोटारवाहने, आवश्यक विनिर्देशांवरहुकूम असतील त्यांचीच नावे या युनिटमध्ये नोंदण्यात येतील. अशा मोटार वाहनांच्या वापरासाठी लागणाऱ्या पेट्रोलचा सर्व राज्य शासन करील.

ज्या प्रकरणांत मोटार मात्रक असलेल्या (होमगाडंती.) व्यक्तींनी अशा वाहनांच्या संबंधात देण्यावांस्त विम्याच्या पॉलिसी घेतल्या असतील त्या प्रकरणांत राजा शासन देण्याचा विमा व साधा विमा यांच्यामधील तफावतही सोपील.

२०. (१) ^१[निरसन : महाराष्ट्र होमगाडं नियम, १९४६ हे याद्वारे निरसित करण्यात येत आहेत परंतु उक्त नियमांच्या कोणत्याही उपबंधान्वये केलेली कोणतीही गोष्ट या नियमांच्या तदनुरूप उपबंधान्वये केली असल्याचे मानण्यात येईल.

(२) विदर्भ प्रदेशात या नियमांस प्रारंभ झाल्यावर, मध्यप्रांत व वऱ्हाड होमगाडं नियम, १९४७ हे राज्याच्या विदर्भ क्षेत्रास लागू असताना निरसित होतील :

परंतु, अशाप्रकारे निरसित करण्यात आलेल्या नियमांच्या कोणत्याही उपबंधान्वये केलेली कोणतीही गोष्ट किंवा कृती ही जोपर्यंत या नियमांच्या उपबंधांशी ती विसंगत नसेल तोवर, या नियमांच्या तदनुरूप उपबंधान्वये केली असल्याचे मानण्यात येईल.]

नमुना अ

(नियम ४ पहा)

समादेशक, होमगाडं यांस,

मी असे जाहीर करतो की, मी भारताचा नागरिक आहे व * येथील होमगाडं सदस्य म्हणून माझे नाव नोंदले जावे अशी माझी इच्छा असून नाव नोंदणीनंतर किमान तीन वर्षे महाराष्ट्र राज्य कायमचे सोडण्याचा माझा इरादा नाही. आणि इतर कोणत्याही बलात काम करण्याचे माझ्यावर कोणतेही बंधन नाही.

^१ शासकीय अधिसूचना दिनांक ३१-१०-१९७४ व्दारे हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला.

^२ मुंबई शासनाच्या, गृह विभागाची, अधिसूचना क्रमांक एच्जीएस-४९५६/८१४२९-सहा, दिनांक ९ जानेवारी १९५९ द्वारे ही सुधारणा करण्यात आली.

* येथे संबंधित क्षेत्राचे नाव लिहावे.

^३ 'मुंबई' या शब्दाऐवजी 'महाराष्ट्र' हा शब्द महाराष्ट्र शासनाच्या दिधी व न्याय विभागाचा आदेश क्रमांक १३१०४/बी, दिनांक १ मे १९६० व्दारे दाखल करण्यात आला.

मला याची कल्पना आहे की:-

(१) कोणत्याही आणिबाणीत कोणत्याही वेळी व कितीही मुदतीसाठी व^१ महाराष्ट्र राज्याच्या कोणत्याही भागात मला कामावर बोलावण्यात येईल.

(२) माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या आदेशानुसार मला प्रशिक्षण घ्यावे लागेल व कवायतींना हजर राहावे लागेल.

(३) मला पुढील प्रतिज्ञा करावी लागेल:—

“मी .....

राहाणार ....., गांधीर्यपूर्वक व मनःपूर्वक असे जाहीर करतो व प्रतिज्ञेवर सांगतो की, मी * ....., क्षेत्रातील होमगार्डचा सदस्य या नात्याने, अनुग्रह किंवा लोभ, वैर किंवा द्वेष किंवा जातीय वा राजकीय पूर्वग्रह यापासून आलिप्त राहून महाराष्ट्र शासनाची चांगल्या प्रकारे व सचोटीने सेवा वजावीन आणि शांतता रक्षणासाठी, मालमत्तेच्या सुरक्षितेसाठी व जनतेच्या सुरक्षेसाठी मला नेमून दिलेली कामे व कर्तव्ये माझ्या शक्तीचा संपूर्ण उपयोग करून पार पाडीन आणि असा सदस्य या नात्याने असलेली माझी सर्व कर्तव्ये मी माझ्या संपूर्ण कौशल्याने व उत्तम माहिती-प्रमाणे प्रामाणिकपणे विवीननुसार पार पाडीन आणि शासनाकडून किंवा माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांकडून मला नेमून देण्यात आलेल्या कर्तव्यांच्या आड कोणताही जातीय किंवा राजकीय पूर्वग्रह येऊ देणार नाही.”

(४) मुंबई होमगार्ड नियम, १९५३ अनुसार मला राजीनामा देण्याची मुसा देण्यात येईल ते खेरीज-करून मला होमगार्डमध्ये तीन वर्षांच्या मुदतीकरिता सेवा करावी लागेल.

(५) मला सर्वसाधारणपणे * ..... च्या कोणत्याही भागात काम करावे लागेल.

१. संपूर्ण नांव .....
२. पत्ता (राहाण्याचे ठिकाण) .....
(कामाचे ठिकाण)
३. दूरध्वनी क्र. (राहाण्याचे ठिकाणी) } असल्यास .....
(कामाच्या ठिकाणी) }
४. जन्म तारीख .....
५. जन्मस्थळ (नगर, खेडे किंवा जिल्हा) .....
६. व्यवसाय किंवा पेशा .....

^१ 'मुंबई' या शब्दाऐवजी 'महाराष्ट्र' हा शब्द महाराष्ट्र शासनाचा विधि व न्याय विभागाचा आदेश क्रमांक १३१०४/बी, दिनांक १ मे १९६० द्वारे दाखल करण्यात आला.

* येथे संबंधित क्षेत्राचे नाव लिहावे.

पुढील प्रश्नांची उत्तरे त्यांच्यासमोर दिल्याप्रमाणे असतील:—

१. तुम्ही शस्त्रे बाळगण्याबाबतचे लायसन्स धारण करीत आहात काय ? धारण करीत असलात तर शस्त्राचे वर्णन द्या .....
  २. तुम्ही दारूगोळा शस्त्रे वापरण्याचे कोणतेही प्रशिक्षण घेतले आहे काय ? .....
  ३. तुमच्या मालकीचे मोटार-वाहन आहे काय ? असल्यास, त्याचे वर्णन द्या आणि तुम्ही मोटराइज्ड सेक्शनमध्ये दाखल व्हाल काय ? होणार नसलात तर, तुम्ही तुमचे वाहन मोटराइज्ड युनिटच्या स्वाधीन कराल काय ? .....
  ४. तुमच्यावर आजपावेतो न्यायालयात कधीही कोणताही अपराध सिद्ध झाला आहे काय ? तसे झाले असल्यास, अपराध शाबितीचा व शिक्षेचा पूर्ण तपशील द्या. ....
- मी असे जाहीर करतो की, वरील तपशील बरोबर आहे.

दिनांक .....

(सही) .....

टीपा.—(१) तुम्ही शासकीय कर्मचारी असाल किंवा स्थानिक प्राधिकरण, भागीदारी संस्था किंवा अन्य कोणतेही कार्यालय येथे कर्मचारी असाल तर तुम्ही हा नमुना, तुमच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यामार्फत तुम्ही प्रशिक्षण घेण्यास त्याची हक्क नसल्याबद्दलच्या आणि आणिवाणीत तो तुम्हाला कोणत्याही वेळी आणि कितीही मुदतीसाठी व '[महाराष्ट्र] राज्याच्या कोणत्याही भागात कामासाठी सोडील अशा प्रमाणपत्रासह पाठवला पाहिजे.

(२) नमुना भरून पूर्ण केल्यानंतर तुम्ही तो होमगार्डच्या समादेशकाकडे टपालाने पाठवावा किंवा सोपवावा. तुमच्या सेवेचा उपयोग करून घेणे शक्य आहे किंवा कसे याबद्दल तुम्हाला यथावकाश कळविण्यात येईल.

नमुना ब

(नियम ६ पहा)

प्रतिज्ञेचा नमुना

"मी, ... राहणार .....
गांभीर्यपूर्वक व मनःपूर्वक असे जाहीर करतो व प्रतिज्ञेवर सांगतो की, मी* .....
..... होमगार्डचा सदस्य या नात्याने अनुग्रह किंवा लोभ, वैर किंवा द्वेष किंवा जातीय वा राजकीय पूर्वग्रह यापासून आलिप्त राहून 'महाराष्ट्र शासनाची चांगल्याप्रकारे व सचोटीने सेवा बजावीन आणि शांतता राखण्यासाठी, मालमत्तेच्या सुरक्षिततेसाठी व जनतेच्या सुरक्षेसाठी मला नेमून दिलेली कामे व कर्तव्ये माझ्या शक्तीचा संपूर्ण उपयोग करून पार पाडीन आणि असा सदस्य या नात्याने असलेली माझी सर्व कर्तव्ये माझ्या संपूर्ण कौशल्याने व उत्तम माहितीप्रमाणे प्रामाणिकपणे विधीनुसार पार पाडीन आणि शासनाकडून किंवा माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांकडून मला नेमून देण्यात आलेल्या कर्तव्यांच्या आढ कोणताही जातीय किंवा राजकीय पूर्वग्रह येऊ देणार नाही."

* महाराष्ट्र शासनाच्या, विधि व न्याय विभागचा, आदेश क्र. १३१०४/बी, १ मे १९६० द्वारे 'मुंबई या शब्दाऐवजी 'महाराष्ट्र' हा शब्द दाखल करण्यात आला.

* येथे संबंधित क्षेत्राचे नाव लिहावे.

७. शिक्षण (धारण केलेली पदवी किंवा उत्तीर्ण केलेली परीक्षा) (परकीय भाषा किंवा लघुलेख किंवा टंकलेखन याचे ज्ञान यासारख्या विशेष पात्रता नमूद कराव्या) .....
८. युद्धसेवा किंवा सैनिकी किंवा नौसैनिकी प्रशिक्षण किंवा कोणत्याही प्रथमोपचाराच्या किंवा रुग्णवहन पथकाच्या (अॅम्बुलन्स कोअर) प्रशिक्षणाचा तपशील .....
९. वडिलांचे नाव .....
१०. वडिलांचा व्यवसाय किंवा पेशा .....
११. मुळात पाकिस्तानचा रहिवासी असेल तर त्या देशातील पत्ता व भारतीय संघराज्यात स्थलांतर केल्याची तारीख .....
१२. लग्नपूर्वीच्या पाच वर्षांत अर्जदाराने ज्या ठिकाणी एका वर्षांपेक्षा अधिक काळ वास्तव्य केले असेल त्या ठिकाणांचा तपशील. अशा प्रत्येक ठिकाणचा घर क्र., गल्ली, रस्ता, मार्ग, गाव किंवा नगर आणि जिल्हा व अशा ठिकाणी केलेल्या वास्तव्यांची मुदत त्यांच्या तारखांसह दर्शवून राहण्याच्या जागेचा पत्ता नमूद करावा.

पासून	पर्यंत	निवासस्थानाचा संपूर्ण पत्ता : (गाव, ठाणे आणि जिल्हा किंवा घर क्रमांक, गल्ली, रस्ता व मार्ग)

तुम्हाला किमान तीन वर्षांपासून ओळखणाऱ्या सन्माननीय पदावरील दोन सद्गृहस्थांकडून स्वाक्षरित करण्यात आलेली चारित्र्य प्रमाणपत्रे खालील जागी लिहावी :—

१. प्रमाणपत्र देणाऱ्या व्यक्तीची सही .....
- पत्ता : .....
- दूरध्वनी क्रमांक (असल्यास) .....
२. प्रमाणपत्र देणाऱ्या व्यक्तीची सही .....
- पत्ता : .....
- दूरध्वनी क्रमांक (असल्यास) .....

नमुना क

(नियम ७ पहा)

होमगार्डचा सदस्य म्हणून नियुक्तीचे प्रमाणपत्र

क्र. ....

महाराष्ट्र राज्य

श्री. .... यांची मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७
 (सन १९४७ चा मुंबई अधिनियम क्र. ३) अन्वये ..... या (पेता)
 साठी होमगार्डचा सदस्य म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

सही

दिनांक ..... १९७ .

पदनाम

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

डॉ. एस. जोशी,
 शासनाचे सचिव.

(यथार्थ अनुवाद)

प. शं. कानिटकर,
 भाषा संचालक,
 महाराष्ट्र राज्य.